

Nr 254.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag med särskilda bestämmelser om konkurs; given Stockholms slott den 17 maj 1932.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag med särskilda bestämmelser om konkurs.

GUSTAF.

N. Gärde.

Förslag

till

Lag

med särskilda bestämmelser om konkurs.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Där det med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av gäldenärs till konkurs avträdde bo prövas nödigt för tillgodoseende av borgenärernas rätt och bästa, äger Konungen förordna, att — jämte bestämmelserna i konkurslagen såvitt de ej strida mot vad här nedan stadgas — följande särskilda bestämmelser skola lända till efterrättelse beträffande konkursen.

2 §.

Antalet konkursförvaltare bestämes av Konungen. Av förvaltarna utser Konungen eller den Konungen därtill bemyndigar en eller flera; den eller de återstående väljas av borgenärerna på sätt i konkurslagen stadgas.

Förvaltare, som utsetts av Konungen eller enligt Konungens bemyndigande, skall, ändå att borgenärerna ej valt förvaltare, omedelbart övertaga förvaltningen av boet. Har förvaltare utsetts enligt 43 § konkurslagen, skall denne därvid frånträda befattningen.

Om delning av förvaltningen finnes böra äga rum, ankomme på Konungen att därom förordna.

3 §.

Finnas i den allmänna rörelsen av gäldenären utgivna löpande förskrivningar, som utgöra särskilda delar av skuldbelopp, vare icke erforderligt, att beträffande sådan skuld i bouppteckningen intages uppgift å borgenärerna, ej heller att dessa borgenärer upptagas i förteckning, som avses i 54 § andra stycket konkurslagen.

Fordringar, som grundas å sådana förskrivningar, skola anses vara i konkursen bevakade, ändå att de icke inom den för bevakning utsatta tiden anmälts av borgenärerna.

På konkursdomaren ankommer att pröva, huruvida kallelsebrev enligt 20 § konkurslagen skola utsändas till nu nämnda borgenärer. Utan hinder av vad i 103, 129, 156, 160, 161 och 189 §§ konkurslagen föreskrives om utsändande av meddelanden samt avskrifter av ackordsförslag och yttranden må innehållet

i dessa meddelanden och handlingar i annan ordning, som av konkursdomaren efter samråd med rättens ombudsman och förvaltarna bestämmes, bringas till omförmälda borgenärers kännedom.

4 §.

Lös egendom, som hör till konkursboet, må ej, ändå att borgenär har pant-rätt i egendomen, utmätas för gäldenärens skuld. Har utmätning skett å så-dan egendom, skall utmätningsmans befattning med egendomen upphöra, utan så är att egendomen blivit försäld. Vad i denna paragraf är sagt skall dock ej gälla i fråga om fartyg eller gods i fartyg.

5 §.

Utän hinder av vad i 60, 61, 62, 64 och 65 §§, 67 § andra stycket samt 77 § konkurslagen är stadgat äga förvaltarna, efter ty i varje fall finnes lämpligt samt med borgenärernas fördel mest förenligt, efter samråd med rättens om-budsman fortsätta eller återupptaga av gäldenären idkad rörelse, försälja egen-dom i boet, ändå att första borgenärssammanträdet ej hållits, samt låta med för-säljning av egendom och med indrivning av fordringar anstå.

6 §.

Försäljning, varom stadgas i 73 § första stycket konkurslagen och som av-ser annan egendom än fartyg eller gods i fartyg, må ej utan förvaltarnas sam-tycke äga rum tidigare än sex månader efter första borgenärssammanträdet.

När synnerliga skäl därtill äro, må konkursdomaren på framställning av för-valtarna och efter hörande av rättens ombudsman, antingen för särskilda fall eller ock i fråga om panter i allmänhet, medgiva den förlängning av nyssnämnda tid, som av omständigheterna påkallas, dock högst med ett år. Beslut, var-igenom av förvaltarna gjord framställning bifallits, lände till efterrättelse utan hinder därav att beslutet ej äger laga kraft.

7 §.

Där egendom, vari borgenär har panträtt, innehaves av någon för borge-närens räkning, må den ej utan förvaltarnas samtycke utlämnas till borgenä-ren eller annan under tid, då egendomen ej utan sådant samtycke må försäljas.

8 §.

Förvaltarna äga utan hinder av vad i 78 § konkurslagen stadgas efter sam-råd med rättens ombudsman träffa förlikning angående osäker eller tvistig till-gång.

9 §.

Medgiva förvaltarna vid sammanträde enligt 108 § konkurslagen, att an-märkning mot bevakad fordran må förfalla, eller inskränka de densamma, och lämna vid sammanträdet närvarande borgenärer, som framställt anmärknin-gen, sitt samtycke, äger annan ej därå tala.

Träffas vid handläggning inför rätten av anmärkning mot bevakad fordran förlikning mellan borgenären och förvaltarna, och biträdes den av de borgenärer, som framställt anmärkningen, skall förlikningen gälla.

10 §.

Konkursdomaren äger, i den mån så prövas nödigt, besluta förlängning av följande i konkurslagen stadgade tider, nämligen: den tid, inom vilken enligt 19 § tredje stycket bevakningar böra ske; den tid, inom vilken enligt 54 § andra stycket förteckning å borgenärerna skall tillställas konkursdomaren; den tid, för vilken enligt 56 § berättelse över boets förvaltning skall upprättas, så ock de tider, inom vilka berättelsen skall avlämnas till rättens ombudsman samt av denne granskas och ingivas till konkursdomaren; den tid, för vilken enligt 58 § tredje stycket räkning över boets inkomster och utgifter skall upprättas, så ock den tid, inom vilken räkningen skall avlämnas till rättens ombudsman; den tid, inom vilken enligt 103 § andra stycket sammanträde inför rättens ombudsman skall hållas; de tider, inom vilka enligt 111 § tredje stycket anmärkningar må framställas mot efterbevakning och sammanträde inför rättens ombudsman skall hållas; samt den tid, inom vilken enligt 130 § första stycket klander mot utdelningsförslag skall anmälas.

11 §.

Arvode till rättens ombudsman och till förvaltare skall utgå enligt bestämmelser, som meddelas av Konungen.

12 §.

Har gäldenären med stöd av lag åtnjutit anstånd med gälds betalning, skall kostnad för nödig utredning av boet under anståndstiden och för tillsyn i anledning av anståndet anses såsom konkurskostnad.

Denna lag träder i kraft omedelbart efter utfärdandet och gäller till och med den 28 februari 1933. Har Konungen förordnat, att lagen skall beträffande viss konkurs lända till efterrättelse, skall i avseende å den konkursen lagen gälla jämväl efter nämnda dag.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 maj 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Gärde, anför:

»Den senaste tidens tilldragelser på det ekonomiska området hava i vårt land framkallat åtskilliga rättsliga spörsmål, som hittills i stort sett varit för vår lagstiftning främmande. Sålunda yppades i anledning av de betalningssvårigheter, som sedan någon tid förelegat för ett av våra största finansföretag, Aktiebolaget Kreuger & Toll, och vilka vid ingenjören Ivar Kreugers död blevo alltmer överhängande, behovet av en särskild moratorielagstiftning. För tillgodoseende av detta behov förelade Kungl. Maj:t genom proposition den 12 mars 1932 (nr 198) riksdagen förslag till lag om anstånd i särskilt fall med gälds betalning, vilket förslag vann riksdagens bifall. Lag i ämnet utfärdades den 14 mars 1932 (nr 45).

Enligt nämnda lag äger Kungl. Maj:t, där det med hänsyn till svår penningkris prövas oundgängligen nödigt för tillgodoseende av allmänt väl, efter hörande av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, medgiva gäldenär det anstånd med gälds betalning, som av omständigheterna påkallas. Med stöd av sålunda givet bemyndigande medgav Kungl. Maj:t genom förordning den 14 mars 1932 (nr 46) Aktiebolaget Kreuger & Toll och vissa detta företag närstående bolag och enskilda dylikt anstånd, att gälla intill utgången av samma mars månad. Förlängt anstånd beviljades genom förordningar den 31 mars (nr 61) och den 29 april (nr 94); enligt sistnämnda förordning gäller anståndet tills vidare högst intill utgången av innevarande maj månad.

Ändamålet med det sålunda medgivna moratoriet har varit att, innan full utredning föreläge angående nämnda företags ekonomiska ställning och utsikter, förhindra att exekutiva åtgärder vidtoges från någon särskild borgenärs sida till skada såväl för övriga borgenärer som ock — med hänsyn till de betydande intressen, som vore i fråga — för det allmänna.

Genom tillkallade särskilda utredningsmän har under anståndstiden sådan utredning företagits. Utredningen, vilken berör jämväl vissa andra företag,

pågår alltjämt. Vad vid utredningen framkommit torde oförtydligt giva vid handen, att bolaget är på sådant obestånd, att enligt lag bolaget icke längre äger fortsätta sin verksamhet. Vid sådant förhållande inställer sig spørsmålet om det lämpligaste sättet för avvecklingen av bolagets rörelse och tillgodoseende av borgenärernas intressen. Att denna avveckling bör ske genom avträdande av bolagets egendom till konkurs torde vara ofrånkomligt. Jag är ock av den uppfattningen, att konkurslagen härvid bör i stort sett äga tillämpning. Men det kan å andra sidan icke bortses ifrån, att dess bestämmelser icke äro avfattade med tanke på så säregna förhållanden som de föreliggande. Redan omfattningen av bolagets rörelse, med dess förgreningar i ett flertal länder, är ägnad att skapa stora svårigheter vid avvecklingen. Härtill kommer, att den nu rådande depressionen å det ekonomiska livets alla områden skulle i hög grad göra sig gällande vid realisationen av bolagets tillgångar, i synnerhet om en sådan realisation framtvingades inom en jämförelsevis kort tid.

Om sålunda vissa avvikelser från konkurslagens regler torde vara påkallade, är det dock av vikt, att dessa avvikelser icke erhålla större räckvidd än som betingas av ett påvisbart behov. Vid bedömandet av denna fråga har jag funnit det vara särskilt angeläget att någon rubbning icke sker i de rättsprinciper, som reglera konkursförfarandet. Dessa principer torde väsentligen innefattas i borgenärs rätt till återvinning av konkursboet tillhörig egendom samt hans befogenhet att påkalla prövning av bevakade fordringar. Uppenbarligen kan eller bör ej heller någon begränsning ske av borgenärs rätt att föra ansvarstalan i anledning av begången konkursförbrytelse.

Med denna min inställning till frågan torde särlagstiftningen kunna begränsas till att avse vissa stadganden angående avträdd egendoms förvaltning, framför allt bestämmelserna om förvaltningsorganens anordnande och reglerna om egendomens försäljning. Därjämte torde vissa detaljföreskrifter böra jämkas. Även om de särskilda bestämmelserna närmast krävas med hänsyn till det av mig berörda företagens obestånd, torde de dock böra så avfattas, att de kunna vinna tillämpning jämväl å annan konkurs, där denna är av synnerligen sär egen omfattning och beskaffenhet. Lagstiftningen lär lämpligen kunna utformas på det sätt, att de från konkurslagen avvikande reglerna upptagas i en särskild lag, vars tillämplighet göres beroende av förordnande utav Kungl. Maj:t i varje förekommande fall.

I enlighet med de av mig nu anförda grunder har inom departementet utarbetats förslag till *lag med särskilda bestämmelser om konkurs*.

I fråga om förslaget närmare innehåll får jag framhålla följande.

1 §.

I denna paragraf har upptagits det för lagstiftningen grundläggande stadgandet, att Kungl. Maj:t äger, där det med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av gäldenärs till konkurs avträdde bo prövas nödigt för tillgodoseende av borgenärernas rätt och bästa, förordna, att de i lagen upptagna särskilda bestämmelserna skola lända till efterrättelse beträffande konkurser. Den erinran lagtexten innehåller, att konkurslagens stadganden skola

jämsides gälla, i den mån de icke strida mot särbestämmelserna, utesluter uppenbarligen icke tillämpning av konkursrättsliga bestämmelser i andra lagar, såsom boskillnadslagen och urarvavgörelseförordningen.

Stadgandet förutsätter, att då Konungen förordnar om tillämpning av lagen, beslut om egendomsavträde föreligger. Framställning från gäldenären eller annan kräves icke för meddelande av dylikt förordnande. För att syftet med lagen skall kunna vinnas, måste uppenbarligen förordnandet meddelas i nära anslutning till beslutet om egendomsavträde. Av ifrågakvarande lagstiftningskaraktär torde emellertid följa, att något hinder icke föreligger för meddelande av förordnande, som i lagen avses, jämväl i fråga om en före lagens ikraftträdande inledd konkurs.

2 §.

Enligt gällande konkurslag ombesörja borgenärerna i princip själva förvaltningen av boet genom en eller flera av dem utsedda förvaltare. Konkursdomaren skall visserligen, då konkurs inträtt, utse förvaltare, men denne fungerar endast tills första borgenärssammanträdet hållits. Å detta sammanträde välja borgenärerna förvaltare att i interimförvaltarens ställe omhänderväsa konkursboet. Antalet förvaltare bestämes av konkursdomaren; i övrigt har konkursdomaren i avseende å förvaltarvalet egentligen endast att tillse, att icke någon, på vilken borgenärernas val fallit, är obehörig eller olämplig. Den uppsikt över förvaltningen, som ur allmän synpunkt kan anses påkallad, utövas av rättsens ombudsman, vilken utses av konkursdomaren. Genom särskilda av borgenärerna utsedda granskningsmän kunna dessa tillika själva övervaka förvaltningen.

Frågan om lämpligaste sättet för anordnande av en tillfredsställande konkursförvaltning var föremål för särskild uppmärksamhet under förarbetena till gällande konkurslag. Därvid yppade sig starka meningsmotsättningar, huruvida det i främsta rummet borde ankomma på borgenärerna att utse det organ, som skulle handhåva förvaltningen, eller om det ej fastmera borde överlämnas åt konkursdomaren att därom träffa avgörande. De synpunkter, som därvid anlades på frågan, torde här vara av intresse.

I motiven till 1911 års kommittéförslag — däri konkursdomaren tillerkändes övervägande inflytande på tillsättningen av konkursförvaltare — uttalades sålunda, att erfarenheten syntes hava ådagalagt, att den borgenärerna tillkommande befogenheten att själva utse gode män och sysslomän icke innebure någon trygghet för att borgenärernas intressen behörigen tillvaratoges. Det vore ett obestriddigt sakförhållande, att borgenärerna oftast ej själva träffade anstalter för erhållande av lämpliga konkursförvaltare; de låte initiativet tagas av utomstående, vilka så snart konkurs inträffat, stundom till och med dessförinnan, erbjöde sig att i konkursen föra vederbörande borgenärs talan samt, sedan de på detta sätt hopsamlat ett så stort antal fullmakter, att de kunde bestämma borgenärernas beslut, utsåge sig själva till konkursförvaltare. Av konkursens väsen kunde ej härledas några bestämda regler för förvaltningen. Huru denna skulle ordnas, vore uteslutande ett ändamålsenlighetsfrågestämål. Den

stundom framträdande åsikten, att det vore med sakens natur överensstämmande, att förvaltningen handhades av organ, som borgenärerna utsett, och att en annan anordning innebure ett ingrepp i en borgenärernas rätt, vore icke grundad. Att borgenärerna intresserades för förvaltarevalet kunde emellertid för visso mången gång vara ägnat att främja en fördelaktig utredning. Det vore med hänsyn därtill icke klokt att utestänga dem från möjligheten att påverka detta val. Man hade därför sökt att mellan domaren och borgenärerna dela befogenheten att tillsätta förvaltare på sådant sätt, att borgenärernas intresse behörigen tillvaratoges.

I 1919 års förslag till konkurslag — vilket i huvudsak ligger till grund för nuvarande bestämmelser i ämnet — bibehöllos borgenärerna vid den rätt de enligt den då gällande konkurslagstiftningen ägde att utse förvaltare för konkursens huvudstadium men upptogos vissa stadganden i syfte att förhindra att denna rätt missbrukades. Då förslaget, efter viss omarbetning inom justitiedepartementet, remitterades till lagrådet för yttrande, framhöll departementschefen, att om man ville råda bot för de olägenheter, varmed förvaltarevalet enligt det dåvarande systemet vore förbundet, det syntes ligga närmast till hands att antaga, att den mest effektiva utvägen vore att fråntaga borgenärerna allt inflytande på förvaltningsorganets tillsättande och helt överlåta denna angelägenhet å domaremakten. Det kunde dock med skäl ifrågasättas, huruvida icke en sådan anordning, för att medföra önskat resultat, krävde en omläggning av domstolsväsendet i konkursmål. En sådan omläggning kunde för det dåvarande icke komma under övervägande. I yttranden över tidigare konkurslagförslag hade det praktiska livets män så gott som enhälligt velat bibehålla borgenärernas bestämmande inverkan på förvaltarevalet. I fråga om utseende av förvaltare anslöt sig därför departementschefen i huvudsak till 1919 års förslag.

I detta sammanhang torde få erinras om vissa avvikelser från regeln om borgenärernas rätt att utse konkursförvaltare, vilka föreligga i fall av bankers och försäkringsbolags konkurs. Om solidariskt bankbolag eller bankaktiebolag råkat i konkurstillstånd, skall sålunda bankinspektionen förordna ett allmänt ombud att såsom konkursförvaltare delta i konkursboets förvaltning med den eller de förvaltare, som utses på sätt i konkurslagen stadgas. Avträdes sparbanks egendom till konkurs, har Konungens befallningshavande att förordna ett allmänt ombud att delta i förvaltningen av konkursboet. Där försäkringsbolags egendom avträdes till konkurs, förordnar Konungen, om så finnes erforderligt, ett allmänt ombud att såsom konkursförvaltare delta i konkursboets förvaltning. Beträffande försäkringsbolag, som driver livförsäkringsrörelse, är särskilt stadgat, att om bolaget trätt i likvidation eller kommit i konkurstillstånd, skall, för tillvaratagande av livförsäkringstagarnas rätt, en särskild administration inträda. Förvaltningen av administrationsboet åligger försäkringsinspektionen.

De betydande uppgifter, som komma att åvila konkursförvaltningen i fall, varom här är fråga, torde visserligen icke påkalla ändring i den nuvarande förvaltningsorganisationen såsom sådan. Anordningen med särskilda för ända-

målet utsedda förvaltare, rättens ombudsman och granskningsmän synes sålunda kunna bibehållas. Däremot måste betryggande garantier skapas för att till förvaltare utses personer, som besitta den skicklighet och det omdöme, som måste fordras av dem, helst det torde bliva nödvändigt att åt förvaltare i en sådan konkurs inrymma en vida större rörelsefrihet än den vid konkursavveckling vanliga. I detta hänseende torde den nuvarande befogenheten för borgenärerna att själva utse förvaltare icke erbjuda den trygghet för tillgodoseendet av borgenärernas rätt och bästa, som skäligen kan krävas. Redan det betydande antalet borgenärer med den mångfald av stridiga intressen, som därav följer, kan lätt medföra, att tillfälligheter bliva avgörande för valets utgång. Ur nu anförda synpunkter och med hänsyn jämväl till det intresse, som kan föreligga för det allmänna, synes det lämpligt, att Kungl. Maj:t erhåller inflytande på tillsättandet av förvaltare. Emellertid torde borgenärerna icke böra helt utestängas från förvaltarevalet. I överensstämmelse härmed har föreslagits, att antalet förvaltare skall bestämmas av Kungl. Maj:t samt att Kungl. Maj:t eller den Kungl. Maj:t därtill bemyndigar skall utse en eller flera förvaltare, varemot den eller de återstående skola väljas av borgenärerna på sätt i konkurslagen stadgas.

Utan särskilt stadgande torde vara klart, att de i konkurslagen givna bestämmelserna om utfärdande av förordnande för förvaltare, om utseende av efterträdare åt avgången förvaltare, om förvaltares skiljande från befattningen och liknande föreskrifter icke skola äga tillämpning å förvaltare, som utsetts av Kungl. Maj:t eller enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande.

Enligt 43 § konkurslagen skall konkursdomaren, då konkurs uppstått, utse förvaltare att omhändershava boet till dess vid första borgenärssammanträdet förvaltare valts och, där annan än interimsförvaltaren utsetts, denne tillträtt befattningen. I fall, som avses i denna lag, torde i allmänhet konkursförvaltare komma att av Kungl. Maj:t eller enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande utses i nära samband med beslutet om egendomsavträde. Uppenbarligen bör sådan förvaltare omhändertaga boet och inträda i utövandet av förvaltningsbefogenheterna omedelbart och utan avvaktan på borgenärernas val å första borgenärssammanträdet av ytterligare förvaltare. Har interimsförvaltare utsetts, skall denne därvid frånträda sin befattning. I enlighet härmed har andra stycket av förevarande paragraf avfattats.

Enligt 41 och 52 §§ konkurslagen tillkommer det konkursdomaren att träffa avgörande om delning av konkursboets förvaltning. Då enligt lagen åt Kungl. Maj:t inrymts befogenhet med avseende å bestämmandet av antalet förvaltare och utseende av sådana, är det en naturlig konsekvens, att fråga om delning av förvaltningen jämväl bör avgöras av Kungl. Maj:t. Bestämmelse härom återfinnes i tredje stycket av 2 §.

I fråga om beslut av förvaltarna skola — i den mån delning av förvaltningen ej skett — tillämpas bestämmelserna i 52 § tredje stycket konkurslagen. Då i förslaget användes ordet 'förvaltarna', avses icke att häri göra någon ändring.

3 §.

I 54 § konkurslagen stadgas med avseende å bouppteckning, bland annat, att den skall innehålla uppgift å varje borgenärs namn, boningsort och postadress.

Detta stadgande torde böra jämkas för fall att gäldenären utgivit obligationer eller s. k. participating debentures, d. v. s. förbindelser, som åtnjuta rätt till andel i bolagets tillgångar efter övriga fordringar och med hänsyn till rântan äro beroende av bolagets bestämmande eller verksamhetens resultat. Redan den omständigheten, att dessa förbindelser i regel äro ställda till innehavaren, medför, att borgenärens namn i allmänhet icke kan angivas. Då vidare, såsom jag ämnar tillstyrka, fordran, som grundas å dylik löpande förskrivning, skall anses bevakad, ändå att den icke blivit anmäld av borgenären inom den för bevakning utsatta tiden, finnes knappast någon anledning att i de undantagsfall, där det är möjligt, uppgift i bouppteckningen intages om borgenären beträffande ifrågavarande slags förbindelser. På grund därav har i förevarande paragraf upptagits ett stadgande av innehåll, att om i den allmänna rörelsen finnas av gäldenären utgivna löpande förskrivningar, som utgöra särskilda delar av skuldbelopp, det icke är erforderligt att i bouppteckningen redovisa sådan gäld i vidare mån än genom upptagande av skuldbeloppet utan angivande av borgenärernas namn.

Av enahanda skäl, som nu sagts, föreslås vidare, att uppgift å ifrågavarande borgenärer ej heller skall behöva upptagas i den borgenärsförteckning, som det enligt 54 § konkurslagen åligger förvaltaren att tillställa konkursdomaren, där det möter hinder att inom föreskriven tid avlämna bouppteckningen.

Konkurslagens allmänna föreskrift, att borgenär för tillgodonjutande av rätt till betalning är skyldig att bevaka sin fordran i konkursen, är för vissa fall modifierad. Sålunda innehåller bankkonkurslagen, jämte föreskrift om skyldighet för förvaltarna att uppräta förteckning över de borgenärer, vilka enligt bankens räkenskaper hava fordran hos banken på grund av insättning å depositions-, upp- och avskrivnings- eller annan räkning eller ock enligt sparbanksbok, tillika stadgande, att fordran, som upptagits å förteckningen, skall anses vara i konkursen bevakad, såsom hade borgenären själv inom den för fordringars bevakning utsatta tid anmält densamma. I viss överensstämmelse med nämnda stadgande föreslås i andra stycket av denna paragraf, att fordringar, som grunda sig på nyssberörda slag av löpande förskrivningar, icke skola behöva bevakas.

Att borgenären för utövande av rösträtt i konkursen och för uppbärande av utdelning däri måste styrka sin egenskap av borgenär torde icke behöva framhållas.

I nära anslutning till 4 § femte stycket bankkonkurslagen har i tredje stycket av förevarande paragraf upptagits ett stadgande, att konkursdomaren skall äga besluta, att kallelsebrev enligt 20 § konkurslagen icke skola utsändas till ifrågavarande borgenärer, liksom ock att innehållet i vissa meddelanden och handlingar må bringas till omförmälda borgenärers kännedom i annan än i konkurslagen angiven ordning.

4 §.

I 23 och 24 §§ konkurslagen regleras förhållandet mellan konkurs och special-exekution (utmätning). Paragraferna bygga på den uppfattningen, att konkurs bör hindra special-exekution. Under konkurs får således ej ske utmätning för gäldenärens skuld. Har utmätning skett före konkursen, men är egendomen ej såld, skall utmätningens befattning med egendomen upphöra. Från dessa regler stadgas emellertid i 23 § andra stycket och 24 § första stycket undantag för borgenär, som har panträtt. Denne äger enligt förstnämnda lagrum — under förutsättning att utmätning enligt allmänna regler kan ske för fordringen — utan hinder av konkurs erhålla utmätning av egendom, vari panträtten gäller. Har sådan utmätning skett före konkursen, skall enligt 24 § första stycket verkställigheten fortgå.

Genom stadgandet i 23 § andra stycket är borgenär, som har panträtt, i tillfälle att — oberoende av de bestämmelser, som i övrigt gälla angående tiden för vidtagande av försäljningsåtgärder — när som helst under konkursen genom att begära utmätning åvägbringa försäljning av den egendom, vari pant-rätten gäller. En dylik befogenhet för borgenären står icke i överensstämmelse med lagstiftningens syfte, att en för realisation förmånlig tidpunkt må kunna avvaktas. Såvitt angår fast egendom samt fartyg och gods i fartyg, torde dock knappast finnas någon anledning befara, att denna befogenhet skall kunna leda till en icke önskvärd realisation. Beträffande annan egendom, vari panträtt gäller, torde utan olägenhet borgenärs rätt till utmätning kunna helt borttagas och försäljning av sådan egendom böra ske i den ordning, som eljest stadgas i konkurslagen beträffande realisation av boets tillgångar. Har utmätning skett, bör utmätningens befattning med egendomen upphöra, utan så är att egendomen redan blivit försäld; där utmätningen avsett handpant och utmätning-mannen tagit denna i förvar, skall panthavaren således äga återfå panten. I enlighet med vad sålunda anförts har 4 § avfattats.

Till sist torde böra framhållas att då i lagförslaget stadgas vissa inskränkningar i de befogenheter, vilka enligt konkurslagen tillkomma borgenärer, som hava lös egendom såsom pant eller eljest under panträtt i handom, dessa inskränkningar komma att gälla jämväl med avseende å retentionsrättshavare; enligt konkurslagen äro dessa nämligen likställda med nyssnämnda panthavare.

5 §.

Av lagstiftningens huvudsyfte att åstadkomma garantier för en lugn avveckling torde följa, att förvaltarna böra erhålla större befogenhet än som tillkommer dem enligt konkurslagen att besluta, när egendomen i boet skall säljas samt andra med avvecklingen sammanhörande åtgärder skola vidtagas. De bestämmelser i konkurslagen, som här påkalla särskild uppmärksamhet, äro 60, 61, 62, 64, 65, 67 och 77 §§.

Rätten för förvaltare att fortsätta gäldenärs rörelse eller, om den nedlagts, ånyo upptaga densamma är enligt 60 § i ej ringa mån begränsad. Påpekas må särskilt, att rörelsen ej må fortsättas längre tid än ett år från första

borgenärssammanträdet, där ej borgenärer, vilkas fordringar uppgå till minst fyra femtedelar av de i ärendets prövning deltagande borgenärernas fordringar, därom äro ense samt dessa borgenärer därjämte utgöra minst en fjärdedel av de röstande. Avvikelse härifrån förekommer emellertid i visst fall. Enligt förordningen den 15 oktober 1880, innefattande särskilda föreskrifter angående lagfart, inteckning och utmätning av järnväg, så ock i fråga om förvaltning av järnväg under konkurs, skall, om järnväg, som begagnas för allmän trafik, avträdes till konkurs, konkursförvaltaren besörja trafikens uppehållande i det omfång, som förut varit vanligt eller eljest prövas lämpligt samt med borgenärernas fördel mest förenligt.

Med den uppfattningen, att en avveckling bör kunna ske på längre sikt, låter uppenbarligen icke väl förena sig att så starkt som i konkurslagen skett begränsa rätten för förvaltarna att fortsätta eller ånyo upptaga av konkursgäldenär driven rörelse. I sådant hänseende böra förvaltarna äga att träffa avgörande utan att vara bundna av annan norm än den att i möjligaste mån tillgodose borgenärernas rätt och bästa. I detta liksom i åtskilliga andra avseenden måste tryggheten för ett riktigt avgörande ligga däri, att förvaltningen omhänderhaves av fullt kompetenta personer. På grund av det nu anförda föreslås i denna paragraf, att förvaltarna utan hinder av vad i 60 § konkurslagen är stadgat skola äga fortsätta eller återupptaga av gäldenären idkad rörelse.

Enligt 61 § konkurslagen må i allmänhet försäljning av egendom i boet ej äga rum före första borgenärssammanträdet. Då till undvikande av förlust för borgenärerna behov av försäljning mången gång kan föreligga dessförinnan och, såsom redan framhållits, förvaltare i regel torde komma att av Kungl. Maj:t eller enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande utses redan vid konkursens början, har förevarande inskränkning i förvaltarens befogenhet att realisera egendomen icke ansetts böra upprätthållas i fall, varom här är fråga.

I en vanlig konkurs går förvaltarens verksamhet ut på en *snabb* utredning och avveckling. Vad särskilt försäljningen av boets egendom angår, stadgas i 62 § konkurslagen, att denna skall äga rum så snart ske kan, där ej annat föranledes av bestämmelserna i 60, 63, 64 och 66 §§, 70 § andra stycket samt 149 § andra stycket samma lag. Av särskilt intresse är i detta sammanhang stadgandet i 64 § första stycket. Enligt detta lagrum äga, om av förvaltare väckes fråga om uppskov med försäljning av egendom i boet eller om framställning därom göres hos rättens ombudsman av gäldenär eller borgenär, ombudsmannen och förvaltaren besluta, att med försäljningen skall anstå viss tid, dock ej utöver sex månader från första borgenärssammanträdet. Om ombudsmannen och förvaltaren ej kunna enas eller om någon borgenär eller gäldenären är missnöjd med deras beslut eller om längre uppskov än nyss sagts blivit påyrkat, skola borgenärerna kallas till sammanträde för att besluta i ärendet. Uppskov må dock icke bestämmas till längre tid än ett år från första borgenärssammanträdet, där ej borgenärer, vilkas fordringar uppgå till minst fyra femtedelar av sammanlagda beloppet av de i ärendets prövning deltagande bor-

genärens fordringar, därom äro ense samt dessa borgenärer därjämte utgöra minst en fjärdedel av de röstande.

I bankkonkurslagen och järnvägsförordningen har förhållandenas natur föranlett eftergivande av de sålunda uppställda fordringarna för att uppskov med försäljning må äga rum. I bankkonkurslagen stadgas, att för beslut av borgenärerna om uppskov med försäljning av boets egendom eller med indrivning av dess fordringar icke erfordras den särskilda röstövertikten enligt 64 § konkurslagen, med mindre fråga är om uppskov för längre tid än tre år från första borgenärssammanträdet. Enligt järnvägsförordningen gäller, att då uppskovsförslag förekommer till prövning, borgenärerna skola besluta, om och på huru lång tid uppskov med järnvägens försäljning skall äga rum, vilken tid dock ej må sättas längre än fem år från beslutets dag, ävensom, där så anses nödigt, bestämma de villkor, på vilka järnvägen må föryttras även före den beslutade uppskovstidens förlopp. Såsom beslut gäller härvid den mening, varom bland närvarande borgenärer de förena sig, vilkas fordringar utgöra största beloppet, så framt dessa borgenärer därjämte utgöra minst en fjärdedel av de röstande.

Bestämmelserna i konkurslagen syftande till en snabb avveckling av boet lämpa sig uppenbarligen icke för konkurs, varom här är fråga. Möjlighet måste öppnas för en realisation av tillgångarna å tid, som kan finnas med borgenärernas fördel mest förenlig, även om konkursens avslutande därigenom skulle fördröjas. Då det icke gärna låter sig göra att i detalj reglera hithörande frågor i lag, torde det i princip böra överlämnas åt förvaltarna att härutinnan träffa avgörande. I enlighet härmed föreslås i denna paragraf, att förvaltarna utan hinder av vad i 62, 64, 65 och 67 §§ konkurslagen stadgas skola äga låta med försäljning av egendom anstå.

Enligt 77 § konkurslagen äro förvaltarna pliktiga att så snart ske kan vidtaga nödiga åtgärder för indrivning av utestående fordringar. Uppskov med indrivning må emellertid beslutas i den ordning, som i 64 § är stadgad beträffande uppskov med försäljning av boets egendom. Av enahanda skäl, som föranlett, att förvaltarna tillerkänts rätt att låta anstå med försäljning av egendom, torde de böra erhålla rätt att uppskjuta indrivning av utestående fordringar. Jämväl befogenhet i detta avseende har således tillagts förvaltarna i denna paragraf.

Vid samtliga de avgöranden, som enligt de nu behandlade bestämmelserna ankomma på förvaltarna, skola de samråda med rättens ombudsman.

6 §.

Borgenär, som har lös egendom såsom pant eller eljest under panträtt i handom, kan under konkurs för realisation av sin panträtt ej begagna sig av vare sig stadgandet i 10 kap. 2 § handelsbalken eller med pantägaren överenskomna särskilda regler. Avgörande bliva i stället — bortsett från det fall att borgenären kan erhålla utmätning för fordringen — föreskrifterna i 73 § konkurslagen. Enligt dessa äger panthavaren under vissa förutsättningar försälja panten. Minst en vecka, innan han vidtager åtgärd för pan-

tens försäljning, skall han emellertid hembjuda den till inlösen åt förvaltaren. Löses icke panten, är den allmänna regeln den, att panthavaren äger besörja pantens försäljning å auktion eller, då fråga är om å fondbörs noterat värdepapper, genom fondkommissionär till gällande börspris, dock må sådan försäljning ej utan förvaltarens samtycke äga rum tidigare än fyra veckor efter första borgenärssammanträdet. Har försäljning skett i annan än exekutiv ordning, är borgenären pliktig att för förvaltaren redovisa för vad som influtit. Skulle panthavaren ej vilja föranstalta om försäljningen, äger förvaltaren besörja densamma. Därvid må egendomen ej utan samtycke av borgenären säljas annorledes än å auktion eller genom fondkommissionär till gällande börspris, såframt hans rätt är därav beroende.

Vad sålunda är stadgat läser i det väsentliga få anses även vid konkurs av ifrågavarande art vara ägnat att lösa de intressekonflikter, som föreligga mellan panthavare och övriga borgenärer. Att till de senares förmån helt utesluta panthavarens rätt att besörja försäljning läser icke vara med billighet överensstämmande. Sätillvida har emellertid önskemålet att vinna en avveckling utan forcering synts böra föranleda en modifikation i gällande regler, att tidsfristen fyra veckor efter första borgenärssammanträdet föreslås förlängd till sex månader. Med hänsyn till det ovissa konjunkturläget torde emellertid en sådan regel icke alltid vara tillräcklig för att förhindra en för konkursboet oförmånlig realisation. Möjlighet har synts icke böra helt saknas för förvaltarna att utverka ett ytterligare anstånd. Ur denna synpunkt har i förslaget ansetts böra upptagas ett stadgande av innehåll, att där synnerliga skäl därtill äro konkursdomaren, på framställning av förvaltarna och efter hörande av rättens ombudsman, må antingen för särskilda fall eller ock i fråga om panter i allmänhet medgiva den förlängning av sexmånadersfristen, som av omständigheterna påkallas, dock med högst ett år. Beslut, varigenom framställning om förlängning av tidsfristen bifallits, bör gälla, ändå att det ej vunnit laga kraft.

Från tillämpningen av de nu föreslagna bestämmelserna torde böra undantagas fartyg och gods i fartyg.

Under övervägande har varit att i lagen uttryckligen angiva påföljden av ett åsidosättande av vad för utövande av panthavarens realisationsrätt är föreskrivet. Det har ifrågasatts, att lagen borde innehålla ett stadgande om att vid beräkning av förlust, som genom sådan försäljning tillskyndats konkursboet, ersättningen skulle bestämmas med hänsyn tagen till det belopp, varmed vid den tid, då panthavaren ägt utan förvaltarnas samtycke sälja egendomen, priset å sådan egendom må hava överstigit köpeskillingen. Man torde emellertid kunna räkna med att i rättstillämpningen även utan särskild bestämmelse i ämnet dylikt åsidosättande kommer att medföra skadeståndsplikt och att ersättningsskyldighetens omfång kommer att beräknas med hänsyn till förhållandena vid fristens utgång. Längre gående påföljder av sådant åsidosättande hava dessutom varit under omprövning. Övriga borgenärers intresse har emellertid förmenats vara tillräckligt tillgodosett genom panthavarens skadeståndsplikt.

Ett spørsmål, som i detta sammanhang förtjänar uppmärksamhet, rör för-

valtarnas rätt att lösa panten för konkursboets räkning. Uppenbarligen äga förvaltarna utbekomma panten, därest panthavaren erhåller full betalning för sin fordran. Bjuda förvaltarna ett lösenbelopp, som understiger fordringen, föreligger enligt nu gällande bestämmelser icke någon skyldighet för panthavaren att gå med på inlösning. Med de låga värden, som råda under en ekonomisk kris, kan det inträffa, att förvaltarna finna, att det skulle vara för boet förmånligt att antaga ett underhandsbud på panten från tredje man, ehuru anbudet understiger fordringen. Det skulle kunna ifrågasättas att, för undvikande av omgång, panthavaren borde i dylikt fall vara skyldig avstå från panten mot erhållande av det för panten bjudna beloppet. För tryggande av panthavarens ställning borde då åt honom samtidigt inrymmas rätt att i stället själv övertaga panten mot avräkning å hans fordran av det bjudna beloppet. Det torde emellertid få antagas, att även utan en bestämmelse av antytt innehåll uppgörelse i allmänhet skall kunna träffas med panthavaren. Detta synes så mycket mera sannolikt, som det ju står förvaltarna öppet att å auktion eller genom fondkommissionär låta försälja egendomen. I panthavarens intresse ligger det uppenbarligen icke att, ehuru ett fördelaktigt underhandsbud erhållits, framtvinga sådan försäljning.

7 §.

För borgenärerna i allmänhet är det av vikt, att icke förfoganden vidtagas med pant, genom vilka det övervärde, som densamma kan representera, undandrages dem. Detta kan framför allt bli händelsen, om panten förflyttas på sådant sätt, att möjlighet skapas för realisation i strid med konkurslagens bestämmelser.

Mot åtgärder i sådant avseende av panthavaren själv läser visserligen tillräckligt skydd finnas i det i 6 § upptagna stadgandet och den skadeståndsplikt, som är förenad med dess åsidosättande. Läget är i viss mån ett annat, om egendom, vari borgenär har panträtt, innehaves av någon för borgenärens räkning, och av denne utlämnas till borgenären eller annan på förut berört sätt. Utan förbud i lagen läser pantvårdaren icke kunna vägra att ställa sig en anmodan därutinnan till efterrättelse. Ett efterkommande av sådan anmodan torde därför ej heller kunna för honom medföra skadeståndsskyldighet, om förlust därigenom tillskyndas borgenärerna.

Till förebyggande av de risker, som sålunda skulle kunna inträda för borgenärerna, föreslås i förevarande paragraf, att om egendom, vari borgenär har panträtt, innehaves av någon för borgenärens räkning, densamma icke må utan förvaltarnas samtycke utlämnas till borgenären eller annan. Förbudet har begränsats till tiden i överensstämmelse med vad som skett beträffande försäljning i 6 §.

Beträffande påföljden vid åsidosättande av det i denna paragraf meddelade förbudet göra sig enahanda synpunkter gällande, som utvecklats beträffande motsvarande fråga vid rättsstridig försäljning av pant.

8 §.

Enligt 78 § konkurslagen kräves för antagande av förlikningsanbud angående osäker eller tvistig tillgång, att förvaltarna erhålla samtycke till anbudets

antagande av borgenärerna, då tillgången utgöres av fast egendom, och eljest av rättens ombudsman. Om ombudsmannen ej godkänner anbudet, äga förvaltarna hänskjuta frågan till borgenärerna. Därjämte inrymmes genom samma paragraf visst inflytande åt gäldenären.

I anslutning till de ökade befogenheter, som i konkurs, varom här är fråga, tillagts förvaltarna beträffande försäljning av egendom, har det syntts lämpligt att förvaltarna jämväl må kunna, efter samråd med rättens ombudsman, träffa förlikning angående osäker eller tvistig tillgång.

9 §.

Första stycket i denna paragraf avviker från 108 § tredje stycket andra punkten konkurslagen därutinnan, att stadgandet om samtycke av samtliga närvarande utbyttis mot krav på samtycke av förvaltarna och de vid förlikningssammanträdet närvarande borgenärer, som framställt anmärkningen. Liksom förvaltarnas befogenhet att träffa förlikning angående osäker eller tvistig tillgång ansetts kunna och böra givas en större utsträckning än enligt konkurslagen, har det förmenats vara ägnat att befrämja syftet med denna lagstiftning, om förlikning vid sammanträdet inför rättens ombudsman underlättades. I enlighet härmed föreslås eftergivande av samtycke från gäldenären och sådana närvarande borgenärer, som icke framställt anmärkning mot bevakningen.

Enligt 108 § fjärde stycket konkurslagen skall frågan om anmärkning, varom förlikning ej blivit träffad, hänskjutas till rätten. Tillika bestämmes i 110 § konkurslagen, att förlikning ej må ingås annorledes än i 108 § sägs, utan så är att alla, vilkas rätt är beroende av förlikningen, samtycka därtill. I viss överensstämmelse med den tankegång, som nyss utvecklats beträffande första stycket i paragrafen, föreslås i dess andra stycke, att förlikning skall gälla, om sådan träffas mellan borgenären och förvaltarna samt den biträdes av de borgenärer, som framställt anmärkningen. I olikhet mot vad förhållandet är enligt första stycket har här syntts böra krävas samtycke jämväl av frånvarande borgenärer, som framställt anmärkning. Då förlikning icke kunnat träffas vid sammanträde enligt 108 § och frågan därför kommit inför rätten, lærer nämligen anmärkande borgenär böra kunna räkna med att icke utan hans hörande förlikning träffas.

10 §.

Konkurslagen innehåller åtskilliga bestämmelser, som föreskriva, att åtgärd skall vidtagas, sammanträde hållas eller handling ingivas inom viss tid. I en del fall tillåtes emellertid konkursdomaren att förlänga den i konkurslagen utsatta tiden. I 19 § tredje stycket, som föreskriver, att första borgenärssammanträdet skall hållas icke tidigare än tre och icke senare än fem veckor från det beslutet om egendomsavträde meddelades, stadgas sålunda tillika, att konkursdomaren må, där det med hänsyn till konkursboets omfattning och beskaffenhet prövas oundgängligen nödigt, utsätta sammanträdet att hållas senare. Enligt 103 § andra stycket skall tiden för framställande av anmärkningar

mot bevakade fordringar bestämmas till minst två, högst fyra veckor från bevakningstidens utgång, men konkursdomaren äger, där det prövas oundgängligen nödigt, fastställa längre anmärkningstid. Mål angående tvistiga fordringar skall enligt tredje stycket i samma paragraf förekomma vid rätten inom viss tid eller under visst ting men må, där det i särskilt fall finnes nödvändigt, utsättas till senare tidpunkt.

I en sådan konkurs, å vilken förevarande lagstiftning kan vinna tillämpning, torde med hänsyn till det stora antal borgenärer, som kan förväntas komma att delta i konkursen, konkursens omfattning i övrigt eller särskilt invecklade rättsförhållanden kunna uppkomma behov av förlängning av jämväl andra tider. I 10 § föreslås därför, att konkursdomaren, i den mån så prövas nödigt, skall äga besluta förlängning av vissa angivna tider. Bland de tider, konkursdomaren sålunda skall äga förlänga, hava upptagits jämväl den tid, för vilken skall avgivnas berättelse enligt 56 § konkurslagen, och den tid, för vilken skall avlämnas räkning över inkomster och utgifter enligt 58 §. Det har nämligen ansetts kunna vara tillfyllest, om dessa handlingar upprättas och avlämnas, berättelsen för år och räkningen för helt eller halvt år.

Man torde få räkna med att bouppteckningen i en sådan konkurs som här avses måste bliva synnerligen omfattande och att dess upprättande således kan draga avsevärd tid. I 54 § andra stycket konkurslagen stadgas, att då bouppteckning upprättas av förvaltaren, ett exemplar därav skall tillställas konkursdomaren inom en vecka från det beslutet om egendomsavträde meddelades. I samma lagrum stadgas emellertid vidare, att om i något fall hinder möter härför, det skall åligga förvaltaren att inom nämnda tid tillställa konkursdomaren förteckning å borgenärerna samt att därefter så snart ske kan inkomma med bouppteckningen. Då konkurslagen sålunda förutsett, att bouppteckningen ej hinner upprättas inom den normala tiden av en vecka från konkursutbrottet, och för sådant fall allenast föreskrivit, att den skall färdigställas så snart ske kan, kräves icke i nu förevarande lag någon bestämmelse i detta ämne.

11 §.

Konkurslagens stadganden angående arvode till rättens ombudsman och förvaltare torde i vissa avseenden mindre väl lämpa sig för konkurs av här ifrågasvarande slag. Arvodena föreslås därför skola utgå enligt bestämmelser, som Konungen meddelar.

12 §.

Gäldenär, som medgivits specialmoratorium, torde icke kunna undgå kostnader för utredning av sin ekonomiska ställning. Om undersökningen av denna visar, att obestånd föreligger, och konkurs inträffar, uppstår fråga, med vilken rätt kostnad för undersökningen av boet under anståndstiden bör utgå i konkursen. Med hänsyn till den betydelse för konkursboets utredning, dylikt arbete måste anses äga, har sådan kostnad ansetts skäligen bära åtnjuta samma rätt som konkurskostnad. Lika med utredningskostnad har behandlats kostnad för tillsyn under anståndstiden från det allmännas sida.

Lagen torde böra erhålla provisorisk karaktär och föreslås skola gälla till och med den 28 februari 1933. Har Kungl. Maj:t meddelat förordnande om lagens tillämpning å viss konkurs, bör lagen gälla beträffande den konkursen jämväl efter nämnda dag.»

Föredraganden uppläser härefter förslaget till *lag med särskilda bestämmelser om konkurs* av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen angivna ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemstäl-
lan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

Förslag

till

Lag

med särskilda bestämmelser om konkurs.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Där det med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av gäldenärs till konkurs avträdna bo provas nödigt för tillgodoseende av borgenärernas rätt och bästa, äger Konungen förordna, att — jämte bestämmelserna i konkurslagen såvitt de ej strida mot vad här nedan stadgas — följande särskilda bestämmelser skola lända till efterrättelse beträffande konkursen.

2 §.

Antalet konkursförvaltare bestämes av Konungen. Av förvaltarna utser Konungen eller den Konungen därtill bemyndigar en eller flera; den eller de återstående väljas av borgenärerna på sätt i konkurslagen stadgas.

Förvaltare, som utsetts av Konungen eller enligt Konungens bemyndigande, skall, ändå att borgenärerna ej valt förvaltare, omedelbart övertaga förvaltningen av boet. Har förvaltare utsetts enligt 43 § konkurslagen, skall denne därvid frånträda befattningen.

Om delning av förvaltningen finnes böra äga rum, ankomme på Konungen att därom förordna.

3 §.

Finnas i den allmänna rörelsen av gäldenären utgivna löpande förskrivningar, som utgöra särskilda delar av skuldbelopp, vare icke erforderligt, att beträffande sådan skuld i bouppteckningen intages uppgift å borgenärerna, ej heller att dessa borgenärer upptagas i förteckning, som avses i 54 § andra stycket konkurslagen.

Fordringar, som grundas å sådana förskrivningar, skola anses vara i konkursen bevakade, ändå att de icke inom den för bevakning utsatta tiden anmälts av borgenärerna.

Konkursdomaren äger besluta, att kallelsebrev enligt 20 § konkurslagen icke skola utsändas till nu nämnda borgenärer. Utan hinder av vad i 103, 129, 156, 160, 161 och 189 §§ konkurslagen föreskrives om utsändande av meddelanden samt avskrifter av ackordsförslag och yttranden må innehållet i dessa meddelanden och handlingar i annan ordning, som av konkursdomaren efter sam-

råd med rättens ombudsman och förvaltarna bestämmes, bringas till omförmälda borgenärers kännedom.

4 §.

Lös egendom, som hör till konkursboet, må ej, ändå att borgenär har pant rätt i egendomen, utmätas för gäldenärens skuld. Har utmätning skett å sådan egendom, skall utmätningens befattning med egendomen upphöra, utan så är att egendomen blivit försäld. Vad nu sagts skall dock ej gälla i fråga om fartyg eller gods i fartyg.

5 §.

Utän hinder av vad i 60, 61, 62, 64, 65, 67 och 77 §§ konkurslagen är stadgat äga förvaltarna, efter ty i varje fall finnes lämpligt samt med borgenärernas fördel mest förenligt, efter samråd med rättens ombudsman fortsätta eller återupptaga av gäldenären idkad rörelse, försälja egendom i boet, ändå att första borgenärssammanträdet ej hållits, samt låta med försäljning av egendom och med indrivning av fordringar anstå.

6 §.

Försäljning, varom stadgas i 73 § första stycket konkurslagen och som avser annan egendom än fartyg eller gods i fartyg, må ej utan förvaltarnas samtycke äga rum tidigare än sex månader efter första borgenärssammanträdet.

När synnerliga skäl därtill äro, må konkursdomaren på framställning av förvaltarna och efter hörande av rättens ombudsman, antingen för särskilda fall eller ock i fråga om panter i allmänhet, medgiva den förlängning av nyssnämnda tid, som av omständigheterna påkallas, dock högst med ett år. Beslut, varigenom av förvaltarna gjord framställning bifallits, lände till efterrättelse utan hinder därav att beslutet ej äger laga kraft.

7 §.

Där egendom, vari borgenär har panträtt, innehaves av någon för borgenärens räkning, må den ej utan förvaltarnas samtycke utlämnas till borgenären eller annan under tid, då egendomen ej utan sådant samtycke må försäljas.

8 §.

Förvaltarna äga utan hinder av vad i 78 § konkurslagen stadgas efter samråd med rättens ombudsman träffa förlikning angående osäker eller tvistig tillgång.

9 §.

Medgiva förvaltarna vid sammanträde enligt 108 § konkurslagen, att anmärkning mot bevakad fordran må förfalla, eller inskränka de densamma, och lämna vid sammanträdet närvarande borgenärer, som framställt anmärkningen, sitt samtycke, äger annan ej därå tala.

Träffas vid handläggning inför rätten av anmärkning mot bevakad fordran förlikning mellan borgenären och förvaltarna, och biträdes den av de borgenärer, som framställt anmärkningen, skall förlikningen gälla.

10 §.

Konkursdomaren äger, i den mån så prövas nödigt, besluta förlängning av följande i konkurslagen stadgade tider, nämligen: den tid, inom vilken enligt 19 § tredje stycket bevakningar böra ske; den tid, inom vilken enligt 54 § andra stycket förteckning å borgenärerna skall tillställas konkursdomaren; den tid, för vilken enligt 56 § berättelse över boets förvaltning skall upprättas, så ock de tider, inom vilka berättelsen skall avlämnas till rättens ombudsman samt av denne granskas och ingivas till konkursdomaren; den tid, för vilken enligt 58 § tredje stycket räkning över boets inkomster och utgifter skall upprättas, så ock den tid, inom vilken räkningen skall avlämnas till rättens ombudsman; den tid, inom vilken enligt 103 § andra stycket sammanträde inför rättens ombudsman skall hållas; de tider, inom vilka enligt 111 § tredje stycket anmärkningar må framställas mot efterbevakning och sammanträde inför rättens ombudsman skall hållas; samt den tid, inom vilken enligt 130 § första stycket klander mot utdelningsförslag skall anmälas.

11 §.

Arvode till rättens ombudsman och till förvaltare skall utgå enligt bestämmelser, som meddelas av Konungen.

12 §.

Har gäldenären med stöd av lag åtnjutit anstånd med gälds betalning, skall kostnad för nödig utredning av boet under anståndstiden och för tillsyn i anledning av anståndet anses såsom konkurskostnad.

Denna lag träder i kraft omedelbart efter utfärdandet och gäller till och med den 28 februari 1933. Har Konungen förordnat, att lagen skall beträffande viss konkurs lända till efterrättelse, skall i avseende å den konkursen lagen gälla jämväl efter nämnda dag.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 16 maj 1932.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden CHRISTIANSSON,
EDELSTAM,
STENBECK,
regeringsrådet AFZELIUS.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 10 maj 1932, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag med särskilda bestämmelser om konkurs*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av extra ledamoten för lagärenden i justitiedepartementet, hovrättsrådet Gustaf Axel Eriksson.

Förslaget föranledde följande yttranden.

Lagrådet:

Om det moratorium, som enligt lagen den 14 mars 1932 meddelats för Aktiebolaget Kreuger & Toll samt åtskilliga detta bolag närstående företag och personer, avlöstes av ett konkursförfarande enligt den allmänna konkurslagstiftningen utan däri av förhållandena påkallade jämkningar, skulle på grund av omfattningen och beskaffenheten av tillgångar och skulder otvivelaktigt under den nu rådande depressionen ej blott väsentliga olägenheter kunna uppstå för stora grupper av borgenärer inom och utom landet utan även vidsträckta ekonomiska intressen äventyras utanför borgenärernas krets. Den nu föreslagna lagstiftningen lärer sålunda vara erforderlig såväl för tillgodoseende av konkursborgenärernas rätt och bästa som även av hänsyn till de ekonomiska störningar av betydande räckvidd, som under nuvarande förhållanden skulle kunna bliva följden av en brådstörtad avveckling. På grund av omfattningen och beskaffenheten av de ekonomiska intressen, varom här är fråga, och den allmänna betydelse dessa därför äga synas betänkligheter ej möta mot det sär-

skilda ingripande i enskildas rättsförhållanden en speciallagstiftning i ämnet innefattar. Förslaget framträder även såsom väl avvägt därutinnan, att det i väsentlig utsträckning bevarat konkurslagens stadganden och sökt inom dess ram tillgodose behovet av särregler.

Att de från konkurslagens föreskrifter avvikande bestämmelserna, på sätt föreslagits, sammanföras i en särskild lag, vars tillämplighet göres beroende av förordnande av Kungl. Maj:t i varje förekommande fall, synes ock vara lämpligt. I 1 § av förslaget har såsom förutsättning för dylikt förordnande upptagits, att Kungl. Maj:t med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av gäldenärs till konkurs avträdde bo prövar förordnandet nödigt för tillgodoseande av borgenärernas rätt och bästa. Enligt lagrådets mening bör ett ingripande — vilket skall kunna ske även utan att det påkallats från borgenärernas sida — icke äga rum, med mindre i fråga om en viss konkurs verkningarna av ett konkursförfarande hava den stora räckvidd och betydelse, som ovan angives. Det torde ej heller vara avsett. Om emellertid förordnande meddelas rörande en dylik konkurs, bör förordnande ock kunna givas beträffande konkurser, vilka stå i sådant samband med den förstnämnda, att för vinnande av det avsedda syftet samma bestämmelser måste gälla jämväl i fråga om de senare, även om dessa icke i och för sig äga den betydelse, som ovan utvecklats. Med hänsyn härtill och till beskaffenheten av den aktuella situation, för vilken den föreslagna, till sin giltighetstid begränsade lagen närmast är avsedd, har lagrådet icke ansett sig böra framställa erinran mot avfattningen av den i 1 § upptagna grundläggande bestämmelsen.

1 §.

Lagrådet:

Under de i denna paragraf angivna förutsättningarna äger Kungl. Maj:t förordna, att de i 2—12 §§ upptagna bestämmelserna skola lända till efterrättelse beträffande en viss konkurs eller vissa särskilda konkurser. Kungl. Maj:t äger härvid ej begränsa förordnandet till att avse allenast en del av nämnda bestämmelser. Det är avsett, att förordnandet skall meddelas i nära anslutning till beslutet om egendomsavträde. I remissprotokollet framhålles vidare, att förordnande bör kunna meddelas jämväl i fråga om en före lagens ikraftträdande inledd konkurs. Häremot har lagrådet intet att erinra, men av vad nyss anförts följer, att ett förordnande icke kan meddelas senare än att de i 2—12 §§ upptagna bestämmelserna kunna, från det förordnandet meddelats, efter sitt innehåll bringas till tillämpning d. v. s., med hänsyn till bestämmelserna i 2 §, icke efter det första borgenärssammanträdet hållits. Det är vidare uppenbart, att lagen icke kan tillämpas samtidigt som de särskilda bestämmelserna om banks eller försäkringsbolags konkurs.

2 §.

Justitierådet Edelstam:

Enligt förevarande paragraf första stycket skola av förvaltarna — vilkas antal bestämmes av Konungen — en eller flera utses av Konungen eller den

Konungen därtill bemyndigar samt den eller de återstående väljas av borgenärerna. Såsom skäl för denna anordning åberopas i remissprotokollet, att det syntes lämpligt att giva Kungl. Maj:t inflytande på tillsättandet av förvaltare men att borgenärerna dock icke torde böra helt utestängas från förvaltarevalet. Av vad sålunda och i övrigt anförts till stöd för anordningen lärer oförtydligt framgå såsom avsett, att de genom Kungl. Maj:ts försorg tillsätta förvaltarna skola utgöra flertalet och därigenom kunna utöva ett avgörande inflytande å förvaltningen av konkursboet. Att sådana förvaltare bliva de bestämmande, lärer ock med hänsyn till lagstiftningens främsta syfte — tillvaratagandet på bästa möjliga sätt av samtliga borgenärs rätt och bästa — vara oundgängligt. När jag för min del likväl finner den föreslagna anordningen mindre tillfredsställande, är det således icke därför, att jag skulle anse någon ändring vara påkallad i riktning mot en vidgad befogenhet för borgenärerna i fråga om förvaltarevalet; det är tvärtom så, att jag finner övervägande skäl tala till förmån för den mening, att Kungl. Maj:t bör äga att, själv eller genom annan, tillsätta samtliga förvaltare. I detta sammanhang må anmärkas, att något hinder ej torde föreligga för Kungl. Maj:t att under konkursens lopp vid förefallande behov utöka förvaltarnas antal (jfr 48 § konkurslagen) eller att till förvaltare förordna utlänning.

Huru en konkursförvaltning skall ordnas torde — såsom i 1911 års i remissprotokollet citerade kommittébetänkande yttrats — uteslutande vara ett ändamålsenlighetsspörsmål. Kommittén ansåg, att konkursdomaren borde erhålla stort inflytande på förvaltarevalet. Denna åsikt blev dock icke av lagstiftaren godtagen; gällande konkurslag av år 1921 bibehåller borgenärerna vid rätten att själva välja förvaltare, med undantag allenast av s. k. interimsförvaltare enligt 43 §. Att konkurslagen härutinnan icke är lämpad för den nu inträdda, vid lagens tillkomst oförutsebara situationen, är blott alltför tydligt. Det synes mig därför berättigat att bortse från konkurslagens ståndpunkt i berörda hänseende och bedöma den föreliggande frågan helt fristående.

Vid dylikt bedömande har jag känt mig övertygad därom, att förvaltningen av ett sådant konkursbo, som här avses, bör leda till det bästa resultatet, om alla förvaltarna förordnas på Kungl. Maj:ts föranstaltande. Det synes även sannolikt, att en sådan anordning — med det goda och allsidiga personval, som måste förutsättas därmed följa — skulle vara ägnad att tillvinna förvaltningen det önskvärda förtroendet såväl här i riket som i utlandet. Genom anordningen skulle undgås de praktiska svårigheter, som torde bliva förknippade med ett förvaltareval från borgenärernas sida, måhända sedermera överklagat vid rätten; jag erinrar härvid exempelvis om de tvivelsmål, som med hänsyn till Aktiebolaget Kreuger & Tolls ekonomiska ställning måste förefinnas beträffande frågan, huruvida innehavare av s. k. participating debentures överhuvud komma att äga rösträtt i bolagets förutsedda konkurs (se lagrådets yttrande vid 3 §). Vidare skulle undvikas de för förvaltningens lugna fortgång störande stridigheter, som kunna antagas uppstå mellan förvaltare av olika kategorier, helst om den ena av dessa kategorier, såsom lätt kan bliva fallet, valts

blott av en viss grupp borgenärer (jfr 45 § konkurslagen). Slutligen kan framhållas, att de av borgenärerna valda förvaltarna komma att inträda såsom sådana först på ett så sent stadium av konkursen, att de övriga förvaltarna redan torde hava vidtagit en mängd betydelsefulla förvaltningsåtgärder. Det må dessutom erinras därom, att borgenärerna äro oförhindrade att jämlikt 46 § konkurslagen välja granskningsmän för att övervaka förvaltningen.

På sålunda anförda grunder och med hänvisning till att i Norge år 1930 genomförts en lagändring, varigenom borgenärernas rätt att välja konkursförvaltare upphävts samt valet i stället lagts i offentlig myndighets hand, hemställer jag om sådan ändring i första stycket av förevarande paragraf, att samtliga förvaltare förklaras skola utses av Konungen eller den Konungen därtill bemyndigad. Vid bifall till denna hemställan erfordras ändring jämväl i paragrafens andra stycke.

3 §.

Lagrådet:

I remissprotokollet påpekas, att borgenär, som i denna paragraf avses, för utövande av rösträtt i konkursen måste styrka sin egenskap av borgenär. Med anledning av detta uttalande torde i fråga om innehavarna av sådana fordringar, för vilka i konkursen åtnjutes betalningsrätt först efter övriga fordringar, böra erinras, att de enligt 180 § första stycket konkurslagen lära sakna rösträtt, såframt det av kända förhållanden uppenbarligen framgår, att boets ställning är sådan att de icke kunna erhålla utdelning i konkursen.

Då med bestämmelsen i förevarande paragraf tredje stycket första punkten icke torde avses, att konkursdomaren skall fatta beslut, huruvida kallelsebrev enligt 20 § konkurslagen skola till nu ifrågavarande borgenärer utsändas eller icke, utan att konkursdomaren skall äga efter sitt beprövande utsända eller underlåta utsända kallelsebrev till sådan borgenär, synes den föreslagna bestämmelsens lydelse böra något jämkas. I fall, då gemensamt ombud finnes för ett större antal fordringsägare, torde lämpligen kallelse av ombudet ske. Eljest lärer till undvikande av onödig kostnad för konkursboet kallelsebrev till särskild borgenär i allmänhet ej böra utsändas.

5 §.

Lagrådet:

Enligt förevarande paragraf skola förvaltarna erhålla en vidsträckt befogenhet att utan hinder av vissa i konkurslagen givna stadganden efter samråd med rättens ombudsman bestämma tidpunkten för försäljning av egendom i boet. Däremot skola i fråga om sättet för försäljning konkurslagens regler vara bindande. Vad i 71, 72 och 74—76 §§ konkurslagen är stadgat skall således gälla även i en sådan konkurs, varom nu är fråga. I den mån förvaltarna begagna sin befogenhet att föranstalta om försäljning före första borgenärs-sammanträdet, skola naturligen de i nämnda paragrafer upptagna stadgandena äga tillämpning å försäljningen.

Undantag har i förevarande paragraf ej gjorts från bestämmelserna i 63 och 66 §§. Då dessa bestämmelser ej skola utgöra hinder för försäljning, som enligt 61 § må äga rum jämväl före första borgenärssammanträdet, synes hänvisningen till 67 § böra inskränkas till att avse 67 § andra stycket.

6 §.

Lagrådet:

Då en panthavare före utlöpanDET av den i förevarande paragraf stadgade fristen sålt panten utan att hava utverkat förvaltarnas samtycke därtill, skulle enligt remissprotokollet den konkursboet tillkommande ersättningen bestämmas med hänsyn tagen till det belopp, varmed vid fristens utgång pantens pris må hava överstigit köpeskillingen. I anledning av detta uttalande torde böra framhållas, hurusom fall kunna tänkas, då ersättningen kan vara att beräkna med utgångspunkt från annan tid än den angivna. Hava exempelvis förvaltarna under fristen förklarade sig vilja sälja panten jämlikt 71 § konkurslagen och har panten då befunnits redan vara av panthavaren utan förvaltarnas samtycke såld, läres ersättningen böra bestämmas med ledning av pantens pris vid tiden för den av förvaltarna tillämnade försäljningen. Även i händelse förvaltarna gjort framställning enligt 73 § nämnda lag om lösen av panten för konkursboets räkning, torde det kunna inträffa, att ersättning, varom här är fråga, kan bliva att beräkna efter annat pris å panten än det, som gällde vid fristens utlöpanDE.

Det torde bemärkas, att därest den, som av panthavaren köpt panten, vid köpet ägde eller borde äga kännedom om saknaden av förvaltarnas samtycke till försäljningen, denna är ogiltig och underkastad återgång.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17 maj 1932.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärenden friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Gärde, anmäler lagrådets den 16 maj 1932 avgivna utlåtande över det den 10 maj 1932 till lagrådet remitterade förslaget till *lag med särskilda bestämmelser om konkurs*.

Under förmälan, att de erinringar av huvudsakligen formell natur, vilka av lagrådet framställts beträffande 3 och 5 §§ i förslaget, blivit iakttagna, samt att dessutom i förslagets 4 § vidtagits en redaktionell jämkning, hemställer föredraganden, att det sålunda ändrade förslaget måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.